

Eesti keele õppekirjandus – millest alustada?

Väljakutsed

Keeleõpet ilma õppematerjalideta on raske ette kujutada. Kuigi eesti keele õppematerjale on viimaste aastate jooksul ilmunud väga palju, on uussisserändajate eesti keele õppe korraldamine ja õppeks sobiva eesti keele õppematerjali valimine päris keeruline, sest

- rühmas võivad olla eri emakeeltega õppijad sh sellised, kes ei tunne veel ladina tähestikku;
- samasse õpperühma võivad sattuda eri vanuses (eri kooliastmetes õppivad) õpilased;
- õppijate keeleõppimiskogemus võib olla väga erinev;
- mõnikord võib olla vaja õpetada ainult üht või kaht last, mitte rühma nagu on võõrkeeleeõppe puhul tavaline;
- õpilased ei pruugi alustada õppetööd kooliaasta alguses, näiteks riiki saabuvad rahvusvahelise kaitse saajate lapsed.

Eesti keele õppematerjalide liigid

Raamatupoes võib minna silme eest kirjuks – materjale, mille peale on kirjutatud „eesti keel“ või „eesti keele õpik“ on väga palju. Eesti keele õpe jagunebki mitmeteks alaliikideks, millest osade jaoks koostatud materjalid sobivad ka uussisserändajate eesti keele õppeks. Olgu siinkohal need alaliigid lühidalt koos kommentaaridega esitatud.

Eesti keele kui emakeele õpe

Need materjalid uussisserändajate keeleõppeks ei sobi, sest on koostatud õppijaile, kelle kodukeel on eesti keel.

Eesti keele kui teise keele õpe Eesti venekeelsetes üldhariduskoolides

Ka neid materjale ei saa hästi kasutada uussisserändajate õppes, sest õpikud-töövihikud on koostatud klasside kaupa ja orienteeritud venekeelsele õppijale.

Eesti keele kui teise keele õpe Eesti venekeelsetes lasteaedades

Mitmed materjale saab kasutada ka esimeses kooliastmes.

Eesti keele kui teise keele õpe Eesti venekeelsetes kutsekoolides

Need materjalid uussisserändajate õppeks ei sobi, sest õpetavad erialakeelt (eesti keel elektrikutele, pagaritele jne).

Eesti keele kui võõrkeele õpe (eesti keele õpe välismaal)

Enamasti on need õppematerjalid koostatud täiskasvanutele ja mingi kindla keele baasil (inglise, soome, rootsi). Sobivad soovituslike materjalidena nt lapsevanematele, kel keeleõppesoov.

Varajane täielik keelekümblus (eesti keele õpe kümblusprogrammi rakendavates venekeelsetes koolides)

Need materjalid on koostatud läbivalt eestikeelsetena ning kümblusõppe põhimõtteid saab väga hästi ka kasutada ka uussisserändajate keeleõppes.

Hiline keelekümblus (eesti keele õpe kümblusprogrammi rakendavates venekeelsetes koolides)

Hilise keelekümbluse materjalid on mugandatud keelega aineõppematerjalid ja sobivad eestikeelseks aineõppeks, kui õppijail on juba olemas algteadmised eesti keeles.

Lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õpe)

Lõimitud aine- ja keeleõppeks koostatud materjalid sobivad samuti eestikeelseks aineõppeks, kui õppijail on juba olemas algteadmised eesti keeles.

Hariduslike erivajadustega laste õpe (lihtsustatud õppekava)

Lihtsustatud õppeks koostatud aineõppematerjalid sobivad uussisserändajate õpetamiseks hästi, sest on esitatud lihtsas keeles ning sageli hea visuaalse toega.

Uussisserändajate eesti keele õpe

Viimastel aastatel on ilmunud mitmeid spetsiaalselt mujalt riikidest tulnud õpilaste õppeks mõeldud õppematerjale, mis võimaldavad arendada nii üldkeelt kui ka eri osaoskusi.

Täiskasvanute keeleõpe

Täiskasvanute keeleõppes kasutatavad materjalid koostatakse enamasti Euroopa Keeleõppe raamdokumendi keeletasemetest lähtuvalt, ning need keskenduvad eestikeelses töö- ja elukeskkonnas hakkamasaamiseks vajaliku keeleoskuse õpetamisele. Mõningaid algajatele mõeldud materjale saab kasutada ka uussisserändajate õpetamisel.

Lisaks eesti keele õppematerjalidele on veel valdkondi, mille jaoks toodetud materjale saab kasutada uussisserändajate eesti keele õppes, näiteks

- piltsõnastikud, pildikaardid, seinapildid jm visuaalsed materjalid (vt ka muude võõrkeelte õpetamiseks mõeldud õppevahendeid);
- logopeedilised materjalid;
- võõrkeeleeõppe käsiraamatud jm metoodilised materjalid.

Millest alustada?

Õppematerjalide hankimisega ei pea kiirustama, sest esimestel nädalatel saab õpet korraldada ka ilma õppevahenditeta. Õppematerjalidest palju olulisem on turvalise ja sõbraliku õhkkonna tekitamine ja kontakti loomine lastega.

Ruumi, kus keeleõpe toimub, võiks seintele kinnitada mitmesugust keelematerjali, mida on lihtne ise valmistada, näiteks:

- eesti keele tähestik;
- sõnasedelid sh nt numbrid, nädalapäevade ja kuude nimetused, õppeainete nimetused jm

Hea oleks, kui sõnasedeleid jm isevalmistatud materjale saaks kiletada, et pikendada nende kasutusaega.

Lisaks sellele võiks eesti keele õpet alustav õpetaja nõu pidada kooli võõrkeeleeõpetajate ja logopeediga, et teada saada, milliseid näitlikke vahendeid (piltkaardid sõnavara õpetamiseks, suured seinapildid sõnavara õpetamiseks jm) on koolis olemas. Sirvida võib vabalt veebist allalaetavaid pildipanku, nt soomlaste papunet.net jt

Sõnade tähenduse õppimiseks (ja tähenduste edasiandmiseks) sobivad hästi ka reaalsed esemed. Nii võib õpetaja koguda kastidesse erinevaid koolitarbeid, riietusesemeid, mänguasju, pakendeid, mida hiljem sõnavaraõpetuses kasutada.

Milliseid õppematerjale osta/hankida?

Järgnevalt on esitatud kooliastmete kaupa loetelud materjalidest, mille hankimist võiks eesti keele õppega alustav õpetaja kaaluda. Valiku aluseks on Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi kogemus uussisserändajate õpetamisel, nende materjalide kasutamine on aastate jooksul ennast õigustanud.

Igale kooliastmele on lisatud ka valik turul leiduvaid lisamaterjale, millega saab õpet vajadusel mitmekesistada.

Miimumkomplekt eesti keele õppematerjale esimesele kooliastmele (1.-3 klass)

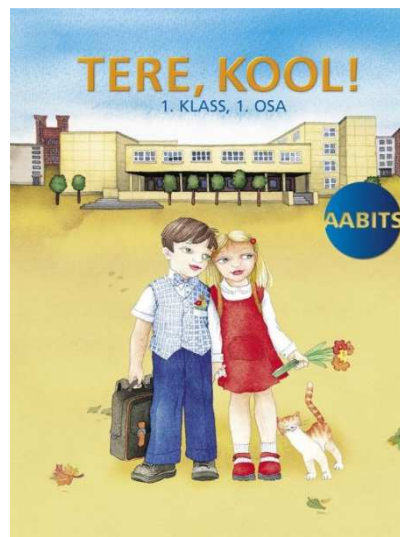
Tere, kool! 1. klass, I osa

Autorid: Maire Kebbinau, Erika Kalmus, Ene Kuurme, Krista Poks, Merike Pääru

Kirjastus Maurus, täiendatud trükk 2014/1015

Rikkalikult illustreeritud keelekümblusmetoodikal põhinev õpik (I poolaasta jaoks), mille paarislehtedel olevad pildid annavad algtasemel vajalikku sõnavara ja keeleainest. Tekstid on läbivalt suurtähelised.

Õpikus on käsitletud järgmised teemad: mina ja kool; perekond ja kodu; sügis, jõulud.

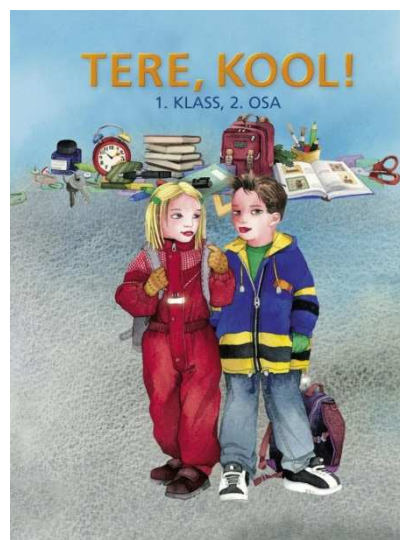

Tere, kool! 1. klass, II osa

Autorid: Maire Kebbinau, Erika Kalmus, Ene Kuurme, Krista Poks, Merike Pääru

Väljaandja: Kirjastus Maurus, täiendatud trükk 2014/1015

Õpiku II osa, käsitletud on järgmised teemad: talv, Eestimaa ja sõbrad; kaupluses; kevad; töö, puhkus, suvi.

Kuula ja tee. Eesti keele õpet toetavate ülesannete kogumik keele õppimiseks tegevuse kaudu.

Autorid: Leelo Kingisepp, Kaare Sark

Väljaandja: Kirjastus Iduleht, 2010

Komplekti kuulub õpetaja juhend (56 lk) ja CD plaat (77 min).

Spetsiaalselt uussisserändajate keeleõppeks koostatud õppematerjal, mis keskendub ühele kuulamise alloskustest – juhiste ja käskude mõistmisele. Kogumiku ülesanded arendavad keeleoskust tegevuse ja liikumise kaudu, mille

käigus õppija demonstreerib kuuldust arusaamist ning omandab selle abil märkamatu vajalikke keelendeid. Õppematerjal on jagatud 33 teemaks sh näiteks kooliasjad, töökäsed ja kujundid, riidessepanek, toidunõud, vaba aja tegevused, puu- ja köögiviljad, kohad linnas jm

Pildist saavad sõnad, Eesti keele õpet toetavate kõnearenduspiltide kogumik

Autorid: Leelo Kingisepp, Kaare Sark

Väljaandja: Kirjastus Iduleht 2010

Komplekt on tiražeeritud CD-plaadil ja seal olevaid materjale saab kasutamiseks välja trükkida. Komplekti kuulub õpetaja juhend (39 lk) ja töölehed (52 tk)

Spetsiaalselt uussisserändajate keeleõppeks koostatud materjal, mis on jagatud 17 teemaks. Iga teema sisaldab töölehti piltide ja/või sõnakaartidega. Pildimaterjali hulgas on nii üksiktegevuste või -esemete kujutisi kui ka suuremaid ja detailirohkemaid pilte. Teemadest on käsitletud näiteks viisakusväljendid, perekond, välimuse kirjeldamine, ilm, teejuhatamine, tervis jm.

Minu esimene suur piltsõnastik

Ingliskeelsete sõnade ja lausetega

Väljaandja: Koolibri 2008

Piltsõnastik (365 lk), mis esitab algajale vajalikku põhisõnavara eesti ja inglise keeles.

Mida esimeses kooliastmes veel lisaks kasutada?

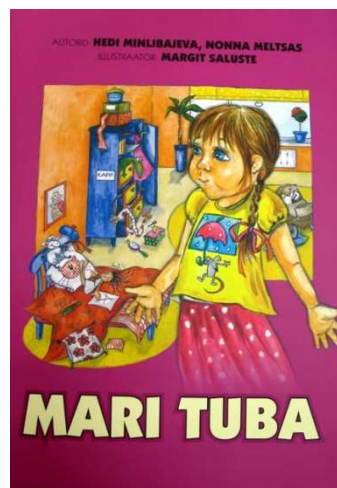
Sari „Loeme koos“

Väljaandja: Keelekümblusprogramm (MISA) 2004-2010

Eri autorite koostatud A3 formaadis raamatute sari venekeelsete lasteaedade eesti keele õppe toetamiseks.

Sarjas on järgmised raamatud:

1. Meile meeldib
2. Lugu Katist ja karudest
3. Tere, mida sa teed?
4. Tants ümber puu
5. Olen juba suur
6. Meie pere
7. Ehitame maja
8. Kui ma suureks saan
9. Meie läheme
10. Seemnest kasvab puu
11. Meie vaatame muna
12. Tere, päev!
13. Mari tuba
14. Mängime koos
15. Vastlamuinasjutt
16. Mardipäev

Suurte värviliste piltidega raamatud, piltide juures sõnasildid. Raamatud on mõeldud ühislugemiseks. Metoodilised soovitusel raamatu kasutamiseks on antud raamatu et tagumisel sisekaanel.

Veebikeskkond „Mudila“

www.mudila.ee

Mudila on 3-7aastaste laste keeleõppeks mõeldud veebikeskkond, kus eesti keelt saab õppida läbi laulude, mängude ja multikate.

Eestimaa piltkaart

Väljaandja: Regio

Mõõdud 150x110 cm

Rikkalikult illustreeritud piltkaart tutvustab tänapäeva Eestimaad. Kaardil on kujutatud Eesti vaatamisväärsusi ja loodust, samuti inimeste igapäevaelu. Kaardi servas on ära toodud olulisemad andmed Eesti riigi ja looduse kohta.

Kaks sammu sissepoole. Ringmängulaulud

Autor: Meeme Liivak

Väljaandja: Kirjastus Talmar ja Põhi, 2000

Kogumikku kuulub õpetaja juhend (84lk) ning CDplaat

Kogumikus on 33 tuntud laulumängu sh näiteks Bugi, Šooder, Tuju heaks! jt. Iga laulumängu juures on ära toodud nii noot kui ka mängu kirjeldus. Plaadil on laulumäng esitatud koos sõnadega ja osad salmid ka ainult saatena, et õpilased saaksid ise kaasa laulda.

Teine kooliaste (4.-6. klass) miinimumpakett

Astu sisse. Uusimmigrantide ettevalmistus eesti keeles õppimiseks. Õpilase tööraamat

Autorid: Ülle Rannut, Mart Rannut, Hiie Asser, Maire Küppar

Komplekti kuulub õpilase tööraamat (230 lk) ja õpetajaraamat (148 lk)

Tööraamat toetub Hollandi 11-16aastaste uusimmigrantõpilaste ettevalmistusprogrammi „ZEBRA“ eeskujule. Tööraamatus on kaheksa peatükki, mis keskenduvad eesti koolis toimetulekuks vajalike oskuste kujundamisele. Käsitletud on näiteks järgmised teemad: mina ja kool; perekond ja kodu; vanus ja välimus; meeleolu ja iseloom; söömine ja sisseostude tegemine; huvid ja tegemised; linnaliiklus, koolivaheaeg.

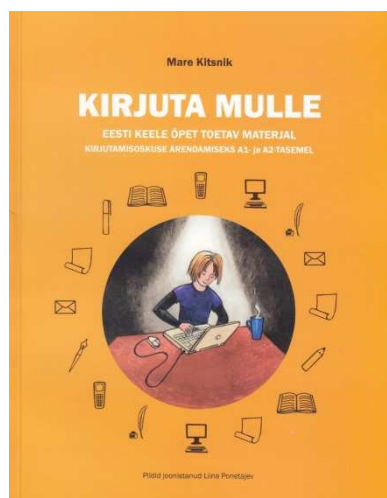
VÕI

Kirjuta mulle! Eesti keele õpet toetav materjal kirjutamisoskuse arendamisel A1- ja A2-tasemel

Autor: Mare Kitsnik

Väljaandja: MISA 2010

Õpilase tööraamat (112 lk), mis keskendub eelkõige kirjutamisoskuse arendamisele. Õpikus on 29 lühikest peatükki, kus käsitletakse mitmesuguseid algajale keeleõppijale vajalikke tekstitüüpe sh näiteks teade, menüü, kuulutus, kirjeldus, kiri jmt.

Eesti keel e- õppes. Sõnavara omandamine. Eesti keele õpet toetav materjal.

Väljaandja: Chrion Media, 2011

E- sõnaraamatu leiab aadressilt:

<http://els.leveranse.com/>

Internetiühenduse puudumisel on kasutatav CD abil.

E- sõnaraamat võimaldab õppida u 300 sõna järgmistes teemagruppides: inimene ja tervis; kodu ja pere; õppimine, kool; suhted, omadused; sport ja vaba aeg; ühiskond, kultuur, tavad; tegevused; loodus, keskkond.

Mida teises kooliastmes lisaks kasutada?

Mängime ja keel saab selgeks!

Keeleõppemängude kogumik

Autorid: Leelo Kingisepp, Piret Kärtner

Väljaandja: Kirjastus Iduleht, 2015

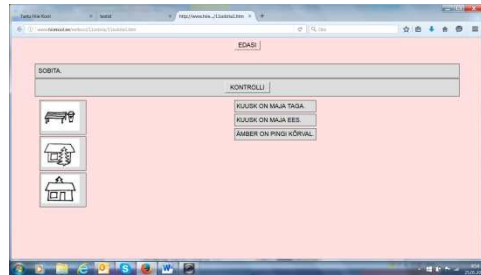
Kogumik koondab eritüübilisi keeleõppemänge (kokku 150), millega saab arendada kõiki osaoskusi ning eesti keele sõnavara ja grammatikat. Mängud on grupeeritud osaoskuste kaupa ning järjestatud lihtsamalt keerulisemale.

HEV (haridusliku erivajadusega õppe materjalid)

Tartu Hiie kooli õppematerjalid:
<http://www.hiie.tartu.ee/?id=133&lang=est>

Sisaldab kõnearenduslikke õppematerjale, elektroonilised harjutused sobivad ka uussisserändajate eesti keele õppeks.

Kolmas kooliaste (6.-9. klass) miinimumpakett

Astu sisse. Uusimmigrantide ettevalmistus eesti keeles õppimiseks. Õpilase tööraamat

Autorid: Ülle Rannut, Mart Rannut, Hiie Asser, Maire Küppar

Komplekti kuulub õpilase tööraamat (230 lk) ja õpetajaraamat (148 lk)

Tööraamat toetub Hollandi 11-16aastaste uusimmigrantõpilaste ettevalmistusprogrammi „ZEBRA“ eeskujule. Tööraamatus on kaheksa peatükki, mis keskenduvad eesti koolis toimetulekuks vajalike oskuste kujundamisele. Käsitletud on näiteks järgmised teemad: mina ja kool; perekond ja kodu; vanus ja välimus; meeleolu ja iseloom; söömine ja sisseostude tegemine; huvid ja tegemised; linnaliiklus, koolivaheaeg.

Keelepildid

Autorid: Mall Pesti, Katrin Kaev

Väljaandja: Kiri-Mari, 2016

12 komplekti keelepilte, igas komplektis 32 tugevast papist keelepilti mõõdus 15x21 cm.

Kokku on 12 komplekti keelepilte järgmistel teemadel:

1. esimesed sõnad;
2. riided, jalanõud;
3. kodus;
4. söögid, joogid;
5. puu- ja köögiviljad;
6. igapäevased asjad;
7. linnas;
8. linnud, loomad;
9. elukutsed;
10. tegevused;
11. vaba aeg;
12. kodused tööd;

Iga pildi tagaküljel on sõnad eesti, inglise, saksa ja vene keeles.

Suur illustreeritud sõnaraamat

Väljaandja: Kirjastus Pegasus 2013

Mahukas sõnaraamat (1270 lk) sisaldab ligi 40 000 sõna igas keeles (eesti, vene, inglise, saksa, prantsuse) ja 8000 illustratsiooni. Sõnaraamat hõlmab kõikvõimalikke teemasid sh näiteks inimene, taimestik, loomastik, sport, hobid jne.

Mida kolmandas kooliastmes lisaks kasutada?

Interaktiivne eesti keele õppeprogramm Keeleklikk

Väljaandja: Chiron Media 2012-2014

Mahukas algajale keeleõppijale mõeldud keeleõppekeskkond, mis töötab nii vene kui ka inglise keele baasil. Keskkonnas on 195 multifilmi, 119 grammatikavideot ja umbes 1200 harjutust. Materjal on jagatud 16 peatükiks ning katab kõik A2 tasemel vajalikud keeleteemad.

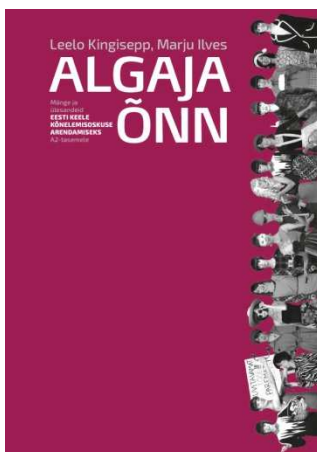

Algaja õnn. Mänge ja ülesandeid eesti keele kõnelemis- ja lugemis- oskuse arendamiseks A2-tasemele

Autorid: Leelo Kingisepp,
Marju Ilves

Väljaandja: Kirjastus Iduleht,
2015

Kummaski kogumikus on 88
mängu ja harjutust vastavalt kas
kõnelemis- või lugemis-
oskuse arendamiseks.

Koostanud: Leelo Kingisepp

Käesolev artikkel on välja antud projekti „Uusimmigrant-lastele ja roma lastele suunatud õppenõustamise kvaliteedi parandamine“ raames. Õppenõustamisteenuste kvaliteedi parandamiseks ning teenuse kättesaamiseks kohalikul tasandil viiakse läbi supervisiooniseminare, täienduskoolitusi ja tunnivaatluseid ning tõhustatakse infovahetust.

Projekti viivad ellu MTÜ ProDia, SA Omanäolise Kooli Arenduskeskus ning Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed aastatel 2014-2016. Lisainfot leiab projekti kodulehel: <http://prodia.ee/projektid/emp>

Projekt on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetuste programmi „Riskilapsed ja –noored“ avatud taotlusvoorst „Kaasamine ja sekkumised haridussüsteemis“. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus ning partneriks Norra Kohalike Omavalitsuste ja Regionaalsete Omavalitsuste Liit. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/ ja Facebook'ist www.facebook.com/RiskilapsedJaNoored.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

